

ПРО РОСІЙСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Шокуров О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

В роботі розглядаються питання походження української мови з точки зору російських та українських науковців.

В радянські часи історію української мови традиційно виводили з давньоруської мови, єдиного джерела братніх східнослов'янських мов. Інші точки зору підлягали нищівній критиці. Після здобуття незалежності українські вчені відкинули теорію єдиної праруської мови, виводячи коріння української безпосередньо з праслов'янської мови. Це викликало невдоволення росіян, оскільки українська мова могла тоді вважатися давнішою за російську. В хід пішли не тільки виважені аргументи, але й відверто спекулятивні теорії. Одні вчені іронічно згадують фантастичне плем'я укрів, другі стверджують, що українська мова за походженням – польсько-російський діалект. Треті використовують назву «Малоросія» як підставу для тверджень «українська – це зіпсована російська» чи вказують на «руську» (майже російську) мову літописів.

Такі точки зору вимагають обговорення. Щодо укрів, то жодних доказів такої самоназви у предків українців не існує. Польсько-російський діалект є фікцією, оскільки відомо, що спільні діалекти (койне) таких мов, що мають майже двохтисячорічну глотто-хронологічну розгалуженість, неможливі. Назва ж Малоросія (як доводять приклади Британії – Великобританії, Білої (Малої) Польщі – Великої Польщі) означає центр, звідки експансія поширювалася на прилеглі території. Велика Русь – це центральна, головна Мала Русь включно з захопленими, колонізованими територіями.

Трохи цікавішим є порівняння сучасної української мови з мовою руських літописів. Дійсно, літописна мова більше нагадує сучасну російську. Але причина цього в складних процесах білінгвізму. Корінне населення Московії, фіно-угри, які не мали писемності, після приходу слов'ян отримали багату літературу, написану старослов'янською мовою. Поступово цю нову мову в майже недоторканому стані стали використовувати навіть для побутового спілкування. Слов'янське ж населення українських земель мало докириличну писемність та багату народну мову, достатньо близьку до староболгарського діалекта Кирила та Мефодія. Тому і змогло зберегти народну мову. Саме на її основі Т.Г. Шевченко, як відомо, створив норми сучасної літературної мови.